

FRI-116-2-LLH(S)-06

ANALYSIS OF THE AREAS OF THE CONCEPT OF BEAUTY, EXPRESSED IN COMPLIMENTS AND PRAISES IN MODERN LITERATURE

Liljana Slavjanova

Principal Assist. Prof. PhD

Department of Foreign languages, University of Ruse "Angel Kanchev"

e-mail: lslavjanova@uni-ruse.bg

Abstract: The article examines beauty as one of the key concepts of culture possessing an existential significance for the individual and the linguistic community as a whole. Areas of the concept of beauty observed in compliments and praises have been analysed and the idea of the concept of beauty presented in the English literature of the 21 century have been created.

Key words: the concept of beauty, areas of the concept of beauty, compliments, praises

---

АНАЛИЗ НА ОБЛАСТИТЕ НА КОНЦЕПТА КРАСОТА, ИЗРАЗЕНИ В КОМПЛИМЕНТИ И ПОХВАЛИ В СЪВРЕМЕННАТА АНГЛОЕЗИЧНА ЛИТЕРАТУРА

Резюме: В статията се разглежда красотата като един от ключовите концепти на културата, притежаваща екзистенциална значимост и за отделната езикова личност, и за лингвокултурното съобщество като цяло. Анализират се областите на концепта красота, изразени в комплименти и похвали и се обобщава представата за концепта красота в англоезичната литература на 21 век.

Ключови думи: концептът красота, области на концепта красота, комплименти, похвали

ВЪВЕДЕНИЕ

Известно е, че езикът е едно от средствата за достъп до съзнанието на човека, до неговата концептосфера, до съдържанието и структурата на концептите като единици на мисленето. Чрез езика може да се опознае и експлицира значителна част от концептуалното съдържание на съзнанието. От друга страна, езикът е огледало на културата, в него се отразява не само реалният свят около човека, не само реалните му условия на живот, но и общественото самосъзнание на народа, неговият манталитет, националният характер, начинът на живот, традициите, обичаите, моралът, ценностната система, светоусещането, виждането за света. Езикът е съкровищница, склад, където се натрупва култура [Тер-Минасова 2000: 14-15].

Красотата е един от ключовите концепти на културата, т.е. обусловена от културата ядрова (базова) единица на картината на света, притежаваща екзистенциална значимост и за отделната езикова личност, и за лингвокултурното съобщество като цяло. Нека да отбележим, че под концепт обикновено се разбира "битийно-културно образувание, което се изгражда от езика и начина на мислене, от типа светоусещане ... на един народ» [Карасик, Слишкин 2001]. Някои учени разглеждат красотата като телеономен концепт (от гръцки

думата означава резултат, цел, завършеност, закон), свързана с висши духовни ценности и нравствени идеали, за които си заслужава да се живее и умре и които осмислят човешкия живот (напр. любов, щастие, мир, истина, свобода, справедливост и др.) [Воркачов 2005].

От друга страна, красотата се приема за един от основните емоционални концепти, който намира проявление в оценъчната комуникация и по-точно в изразяването на естетическа оценка от страна на субекта. Като сложна познавателна процедура, така изразената оценка дава представа за съответния обект, за ценностите на субекта, за установените в обществото оценъчни стереотипи, като при това във взаимодействие влизат емоционалната, когнитивната и аксиологичната дейност на човека.

В контекста на тези разсъждения е формулирана и **целта на настоящото изследване**, която е да се очертаят структурните области на концепта красота като се анализират комплиментите и похвалите, отправени от носителите на английски език върху материали от англоезичната художествена литература от началото на 21 век.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Многоизмерно ментално-вербално образование, изградено от няколко съставни части (понятийна, образна, значимостна и ценностна), лингвокултурният концепт може да бъде разгледан като обект на лингвистичен анализ благодарение на знаковата си природа. Знаковият компонент на концепта предполага свързаност с определени вербални средства на реализация. Те в своята съвкупност съставляват плана на изразяване на съответното лексико-семантично поле, в което името на концепта е център или ядро [Воркачов 2003:68].

Думата *beauty* в английския език е заимствана от френски език, в чиято основа е латинската дума *bellus*, а тя, от своя страна произхожда от *bonum* — добър. Така разгледания етимологичен анализ показва, че в основата на идеята за красота стои общооценъчен положителен признак.

В научната литература обикновено се различават два типа оценъчност: емоционална (отразяваща емоционалните нагласи на субекта) и рационална (ориентирана към когнитивната му сфера). Приемаме това деление за условно, тъй като емоционалната и рационалната дейност при оценяването протичат във взаимодействие.

Емоционалната оценъчност, от своя страна, се разглежда от изследователите като емоционално-чувствена и естетическа [Заграевска 2006]. Разликата между двата вида оценки се заключава в това, че естетическата оценка, за разлика от емоционалната, предполага синтез на сензорните и интелектуално-психологически характеристики, изразени от субекта при оценката. Естетическата оценка не е чисто сензорна, защото е и мисловно обусловена. Тя е свързана с удовлетворяване на чувството за красиво и прекрасно и като такава изисква от субекта определена вътрешна готовност за възприемане на красотата.

В английските тълковни речници [Оксфордски речник за напреднали 1987] комплиментът се дефинира като коментар (реплика на внимание), която изразява похвала или възхищение от някого (a remark that expresses praise or admiration of somebody), т.е. комплиментите са израз на положителната оценка, която говорещият дава на адресата, като му казва нещо „мило” и „приятно” за самия него, а похвалите са думи, които показват одобрение или възхищение от някого или нещо (words that show approval of or admiration for somebody/something). От прагматична гледна точка те представляват емоционално-оценъчни реплики, с които комуникантите си отправят комуникативни подаръци в ежедневието. Макар че оценъчността се реализира на различни езикови равнища, най-разнообразно и ярко е нейното проявление на лексикалното равнище. За тази цел се използват съществителни, прилагателни имена и наречия, и по-рядко глаголи. При изразяването на комплимент или похвала в английски език най-често се срещат предикатни конструкции с глаголите **to be** и **look** и прилагателни, които изразяват идеята за красота като *beautiful, pretty, perfect, handsome, nice-looking, lovely, attractive, amazing, gorgeous, magnificent, ravishing, eye-catching, stunning, dashing, great, excellent, wonderful, brilliant,*

superb, fantastic, fabulous, marvelous, divine, terrific, delighted, enjoyable и др. заедно с интензификатори *so, such, very*.

От ексцерпирания примери на комплименти и похвали може условно да се отделят следните четири взаимно свързани макрообласти на концепта красота: физическа, духовна, естествена и изкуствена красота (**Physical beauty, Spiritual beauty, Natural beauty, Artificial beauty**). Всяка от тези макрообласти се характеризира с определен набор от структурни елементи, които най-често са обект на естетическа оценка от страна на субекта. Съдържателната информация на оценката за всеки предмет представя концептуалната микрообласт, влизаща в състава на концепта "Красота".

Понятието *Physical beauty* (физическа красота) не е случайно подбрано. Прилагателното *physical* предполага двустранна интерпретация: от една страна се свързва с тялото (*relating to the body*); а от друга, с природата, с естествените физически закони и всичко осезаемо в света около нас (*relating to things you can see or touch, or relating to the laws of nature*). По този начин физическата красота в своето първо значение е противопоставена на духовната красота *Spiritual beauty*, което дава възможност за разграничаване на оценъчните реплики, които са израз на положителна оценка както на външността, така и на моралните и духовни качества на индивида.

Второто значение предполага опозицията естествен - изкуствен, затова съвсем логично следва отделянето на компонентите *Natural beauty* и *Artificial beauty*. Към последната макрообласт се причисляват всички т.н. артефакти - предмети, създадени в резултат на творческата дейност на човека (произведения на изкуството, предмети от бита, дрехи, украшения и др.)

От ексцерпирания материал може да се разгледат следните микрообласти в макрообласт **Physical beauty**:

- външност
'You look beautiful,' he breathed into her hair. [Sanders 2008: 158]
- лице
*Caroline, or Carrie as she is familiarly known, is American. She must have been **stunningly beautiful** in her youth, and still has a **lovely face*** [Lodge 2001: 24]
- коса
*Your **hair looks nice**, love. Really.....smooth.* [Sanders 2008: 16]
- уста
*He owed it to himself to earn another chance at that **beautiful, luscious mouth** before he exploded .....* [Parks 2012: 134]
- кожа
*....her **skin is remarkably fine** for a woman well past the bloom of youth.* [Lodge 2001: 59]
- бузи, устни, зъби
*.....her **cheeks glowed rosily**, and her **sickle lips** opened on **perfect teeth** smiling broadly on recognition* [Lodge 2001: 65]
- голо тяло
*I must have **looked pretty good** to Marta wading stark naked in the stream, in fact she told me so later, "**Like a statue in a museum**, like one of them **Greek gods made out of white marble...**" I saw the frank admiration in her smile* [Lodge 2001: 78]

Анализът на ексцерпирания материал позволява да се отделят следните микрообласти в макрообласт **Spiritual beauty**:

- характер
*But regardless of **his beauty**, Holly really craved company and he seemed like a **nice, decent** man to talk to.* [Ahern 2008: 184]
- дух, душа
*'You do very well, Becky,' he says. '**You have a beautiful spirit.**' I feel a sparkle of delight all over. I, Rebecca, have a beautiful spirit. I knew it.*

'You have an unworldly soul,' he adds in his soft voice, and I stare back totally mesmerized. [Kinsella 2004:15]

- ИНТЕЛИГЕНТНОСТ

*Marc Osbourne was everything she'd convinced herself she would never find in a man - **tender, sexy, intelligent, attentive.*** [Bockoven 2011: 5]

- обноси

*She had thought him **handsome** when they first met but it was his **intellect** and **passion** and **caring** she had fallen in love with.* [Bockoven 2011: 36]

- талант

*"You have such a **wonderful talent**; I can't believe you tried to hide it from me." Holly's smile stayed glued onto her face.* [Ahern 2008: 402]

Анализът на ексцерпирания материал позволява да се отделят следните микрообласти в макрообласт **Natural beauty**:

- природа

*The sun was still a half- hour from setting, the sky an explosion of pink and orange, the lights on the Bay Bridge and in the city dim promises of the **spectacular** land-bound milky way they would become in an hour. It seems I never stop to just look at anything anymore' Rachel said, **transfixed by the beauty** of something she saw everyday but failed to notice.* [Bockoven 2011: 212]

- време

*Now May had gone and June had arrived, bringing bright long evenings and the **beautiful mornings** that came with them.* [Ahern 2008:135]

- цветя

*Holly was walking through an entire field of **pretty** tiger lilies; the wind was blowing **gently**, causing the **silky** petals to tickle the tips of her fingers as she pushed through the long strands of bright green grass.* [Ahern 2008: 15]

Анализът на ексцерпирания материал позволява да се отделят следните микрообласти в макрообласт **Artificial beauty**:

- модни дрехи

*'Isn't this **gorgeous**?' I pull out a pink T-shirt with a little butterfly motif. 'And this one with the daisy would really suit you!'.... 'These skirts are **fabulous**! I say, going over to another rack filled with evening wear. 'This black one with the netting would look **amazing** on you!'* [Kinsella 2004:149]

- аксесоари (чанти, украшения)

'Oh, my God! Is that an Angel bag? Is it real?'

*'Yes.' **I glow blissfully.** 'Like it?'*

*'Wow.' '**It's absolutely amazing.*** [Kinsella 2004:148]

*Nestled in darker blue velvet was a **delicate** gold bracelet interspersed with tiny pearls. 'Oh, that's a **pretty** bracelet* [Sanders 2008: 27]

- произведения на изкуството

"Do you notice anything unusual about the staircase?" Ralph asks.

*"Well, it's **extremely elegant** " says Helen.* [Lodge 2001: 45]

- техника и обзавеждане

*"He leads her to the common room u the basement, furnished with **modern sofas** and armchairs....., and a **gleaming Swiss automatic drinks machine**"* [Lodge 2001: 45]

- коли

*"Just look at that." He let out a whistle. "**Bee-oo-te-ful.**" "Who's beautiful? Where is she? I can't see her." Will pointed ahead of them in the queue of traffic waiting at the lights. "A 1972, soft-top DB6 Aston Martin. **Magnificent.**"*

[Potter 2002 : 143]

- забележителности

One redeeming feature of the expedition was that I saw Gloucester Cathedral for the first time. It is not huge, but beautifully proportioned, built of mellow Cotswold stone, with a remarkable square Perpendicular tower that has delicate fretted stonework running round the top like a balustrade. The cloisters are exquisite – among the finest in the country my Visitor’s Guide claimed, and with justification, I should say. [Lodge 2001: 88]

- места, сгради

Pittville is a *delightful garden-city estate* of fine houses and *elegant* terraces, set in landscaped parkland surmounted by a vast neoclassical spa. The Messenger’s **house** is a *magnificent* double-fronted detached villa in Greek revival style, *...the proportions are so perfect.* ... The house is *beautifully decorated* and finished in *appropriate style.* [Lodge 2001: 6]

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В резултат на направения анализ може да се обобщи, че в наблюдаваните примери на комплименти и похвали, срещани в съвременната англоезична литература, концептът красота има определена структурна организация, която е единство от макрообластите "physical beauty", "spiritual beauty", "natural beauty" и "artificial beauty", които, от своя страна, се разпадат на микрообласти. В процеса на разглеждане на особеностите на езикова репрезентация на дадения концепт се забелязва, че обект на естетическа оценка могат да бъдат широк кръг предмети и явления от обкръжаващия субекта свят, което позволява да се направи извода за сложността и обемността на разглеждания концепт.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Воркачов: Воркачев С. Г. Сопоставительная этносемантика телеономных концептов «любовь» и «счастье» (русско-английские параллели): Монография. - Волгоград: Перемена, 2003. 164 с.
- [2] Воркачов: Воркачев С. Г. Вариантивные и ассоциативные свойства телеономных лингвоконцептов: Монография. - Волгоград: Парадигма, 2005. 214 с.
- [3] Заграевска: Заграевская, Т.Е. Категория «оценка», ее статус и вербализация в современном английском языке / Т.Е. Заграевская: Дис...канд. филол. на-ук: 10.02.04. Пятигорск. 2006. 286 с.
- [4] Карасик, Слишкин: В. И. Карасик, Г. Г. Слишкин. Лингвокультурный концепт как единица исследования. – В: Методологические проблемы когнитивной лингвистики. И. А. Стернина, ред. Воронеж, 2001, 75-80.
- [5] Тер-Минасова: С.Г. Тер-Минасова. Язык и межкультурная коммуникация. М.: Слово, 2000. 624 с.
- [6] Ahern: Ahern C. P.S. I love you. London, Harper Collins, 2008. 395 p.
- [7] Bockoven: Bockoven, G. The year everything changed. Harper Collins Publishers. 2011. p. 432
- [8] Kinsella: Kinsella S. Shopaholic & sister. A Black Swan Book. 2004. 376 p.
- [9] Parks: Parks, A. Whatever it take. Headline Publishing Group. 2012. 438 p.
- [10] Potter A. Calling Romeo. Time Warner Book Group. 2002. 369 p.
- [11] Sanders: Sanders A., The gap year for grown-ups,. Orion books Ltd. 2008. 344p.
- [12] Sparks: Sparks N. At First Sight. Time Warner Book Group. Grand Central Publishing. 288 p.
- [13] <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/beauty>

За контакти:

Ст. пр. д-р Лиляна Славянова, Катедра „Чужди езици“, Русенски университет “Ангел Кънчев”, тел.: 082 888 816, e-mail: lslavianova@uni-ruse.bg